

وطندار Vatandar

سیاسی فرهنگی ادبی فلسفی

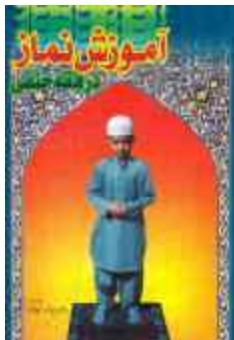
آموزش نماز (فقه حنفی) نمازهای پنجگانه، وضو، غسل و تیمم

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على اشرف المرسلين وعلى آله واصحابه اجمعين. اما بعد:

تقلید

شناخت دین اسلام و درک اصول و احکام آن مستلزم تلاش و کوشش فراوانی است که به آسانی به دست نمیآید؛ به همین علت دانشمندی هستند که سالیانی دراز جهد و کوشش خویش را در این راه صرف نموده و زحمات و

سختیهای فراوانی را متحمل شده‌اند تا اصولی تدوین کرده و احکام اسلامی را بنا بر آن اصول از آیات و احادیث استخراج نمایند و به دیگران نیز بیاموزند. آنان عالمان و متخصصان دین اسلام و جانشینان پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم محسوب میشوند که به هر یک از آنها «مجتهد» گفته میشود. یک انسان بالغ دختر یا پسر حتما باید از مسائل دینی خود آگاه بوده و لازم است از یک مجتهد کامل تقلید نماید و مسائل دینی خویش را طبق

دستور آن مجتهد انجام دهد تا اعمال وی نزد خداوند مقبول واقع گردد. بنابراین به افرادی که از مجتهدین پیروی میکنند «مقلد» گفته میشود. مجتهدین اهل سنت و الجماعة در اصول دین حضرت امام ابوالحسن اشعری و حضرت امام ابو منصور ماتریدی است و در فروع دین حضرت امام اعظم ابوحنیفه، حضرت امام مالک، حضرت امام شافعی و حضرت امام احمد بن حنبل رحمهم الله تعالی میباشند.

زمان عمل به احکام

دستورهای عملی اسلام برنامه زندگی هر مسلمان است که از زمان بلوغ آغاز میشود. علائم و نشانه‌های بلوغ در پسرها و دخترها متفاوت است. مهم‌ترین آنها در پسرها «احتلام» و در دخترها «عادت ماهانه» است که به محض مشاهده این علائم، دستورات دین اسلام لازم شده و شخص نیز «مکلف» میگردد. ممکن است افرادی باشند که این علائم را مشاهده نموده اما از لحاظ سنی به حد بلوغ رسیده باشند که بر این اشخاص نیز رعایت دستورات اسلامی

الزامی است. حداقل بلوغ سنی در پسرها از «12» سالگی و در دخترها از «9» سالگی است و حداکثر آن نیز در هر دو در «15» سالگی است.

نماز

یکی از ارکان مهم دین اسلام خواندن نماز است که در آیات و احادیث متعددی برای برپا داشتن این فریضه الهی تأکید بسیاری شده است. چنانچه پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم فرموده است: «نماز ستون دین است؛ هر کس این ستون را برپا دارد همانا دین را برپا داشته و هر کس آنرا ترک نماید همانا دین را از بین برده است». بنابراین لازم است برای ادای این فریضه مهم الهی مقدمات ذیل انجام شود:

1- وضو 2- غسل، در صورت جنب بودن 3- تیمم، در صورت نبود آب کافی جهت وضو و غسل 4- پاک بودن لباس و مکان 5- پوشیده بودن عورت 6- نیت 7- استقبال (رو به طرف قبله ایستادن) 8- اذان و اقامه.

وضو

یکی از شرایطی که نمازگزار باید داشته باشد وضو است. وضو باعث پاکی بدن و صفای روح و روشنی دل میگردد و مراحل انجام آن به ترتیب ذیل است: 1- اعوذ بالله و بسم الله. قبل از هر چیز به آرامی *أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ* بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ میگوییم. یعنی از شر شیطان رانده شده به خداوند پناه میبرم و با نام خداوند بخشنده ی مهربان شروع میکنم.

2- نیت. سپس اینگونه نیت می کنیم: نیت کردم وضو گرفتن را جهت تقرب به درگاه الهی.

3- شستن دستها تا مچ. دستها را تا مچ سه بار می شویم و دقت می کنیم که لای انگشتان نیز کاملاً شسته شوند. به هنگام شستن دستها این دعا را می خوانیم:

بِسْمِ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ.

4- مضمضه یا شستن دهان. با دست راست سه بار به دهان آب می گیریم و با غرغره کردن کاملاً آن را می شویم. اما در ماه مبارک رمضان به خاطر احتمال رفتن آب به گلو لازم نیست غرغره کرده شود.

بهتر است هنگام شستن دهان، دندانها را مسواک زده و یا با انگشت شصت و اشاره آنها را تمیز کرد. سپس این دعا را می خوانیم:

اللّٰهُمَّ اَعِنِّيْ عَلٰی تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ وَعَلٰی ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ.

5- استنشاق یا شستن بینی. با دست راست، سه بار آب به بینی گرفته و با دست چپ کاملاً آن را تمیز می کنیم. به

هنگام شستن بینی این دعا را می خوانیم:

اللَّهُمَّ ارْحِنِي رَائِحَةَ الْجَنَّةِ.

6- شستن صورت. سپس صورت را از بالای پیشانی - از محلی که موی سر روئیده است - و از دو طرف تا گوش و از پایین تا زیر چانه سه بار کامل و دقیق می شویم و ریش خود را نیز خلال می کنیم. به هنگام شستن صورت این دعا را می خوانیم:

اللَّهُمَّ بَيِّضْ وَجْهِي يَوْمَ تَبْيِضُ وُجُوهُ وَتَسْوَدُ وُجُوهُ.

7- شستن دست راست. دست راست را از نوک انگشتان تا آرنج سه بار می شویم. باید توجه داشت که خود آرنج نیز شسته شود. سپس این دعا را می خوانیم:

اللَّهُمَّ اعْطِنِي كِتَابِي بِيَمِينِي وَحَاسِبْنِي حِسَابًا سَيِّئًا.

8- شستن دست چپ. دست چپ را نیز همانند دست راست سه بار می شویم و این دعا را می خوانیم:

اللَّهُمَّ لَا تُعْطِنِي كِتَابِي بِشِمَالِي وَلَا مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِي وَلَا تَحَاسِبْنِي حِسَابًا عَسِيرًا.

9- مسح سر و گوش. به دستها آب تازه ای گرفته و تر می کنیم. سپس تمامی سر را با دستهای خیس لمس می کنیم طوری که هیچ جایی از موهای سر خشک باقی نماند. سپس دو انگشت اشاره را به گوشها فرو برده و با انگشتان شصت، پشت گوشها را مسح می کنیم و این دعا را می خوانیم:

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ.

10- مسح گردن. سپس با پشت انگشتان دست در حالی که انگشتان دستها را به هم چسبانیده ایم با دست راست طرف راست گردن و با دست چپ طرف چپ گردن را مسح می کنیم و این دعا را می خوانیم:

اللَّهُمَّ اعْتِقْ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ.

11- شستن پای راست. پای راست را از نوک انگشتان تا قوزک پا سه بار می شویم. باید توجه داشت که قوزک پا و لای انگشتان نیز کاملاً شسته شوند. به هنگام شستن پای راست این دعا را می خوانیم:

اللَّهُمَّ ثَبِّتْ قَدَمِي عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَنْزِلُ فِيهِ الْأَقْدَامُ.

12- شستن پای چپ. پای چپ را نیز همانند پای راست سه بار تا قوزک پا می شویم و این دعا را می خوانیم:

اللَّهُمَّ اجْعَلْ سَعْيِي مَشْكُورًا وَذَنْبِي مَغْفُورًا وَعَمَلِي مَقْبُولًا مَبْرُورًا وَتِجَارَةً لَنْ تَبُورَ بِفَضْلِكَ يَا عَزِيزُ يَا غَفُورُ.

وضوی جبیره

هرگاه یکی از اعضای که هنگام وضو شسته می‌شوند زخمی گردد طوری که آب برای آن مضر باشد باید پارچه‌ای تمیزی یا چیزی مانند چسب بر روی آن گذاشت و هنگام شستن سایر اعضاء بر آن قسمت مسح کرد.

غسل

یکی دیگر از شرایطی که نمازگزار باید داشته باشد پاک بودن از جنابت - شستن تمام بدن - است. به این عمل «غسل» می‌گویند.

مقدمات غسل

ابتداء دستها را شسته و سپس نجاست را از بدن پاک می‌کنیم و وضو می‌گیریم. اگر جایی که غسل می‌کنیم محلی پست بوده و آب مستعمل در آن جمع شود پاها را پس از اتمام غسل باید شست.

طریقه غسل

غسل را می‌توان به دو طریق انجام داد:

- 1- می‌توان به نیت غسل تمام بدن را به یکباره در آب فرو برد. مثلاً در آب دریا و رودخانه.
 - 2- ابتداء از سر و گردن و بعد از نیمه‌ی راست بدن و سپس از نیمه‌ی چپ بدن از هر کدام سه بار آب می‌ریزیم طوری که هیچ جایی از بدن خشک باقی نماند.
- بهرتر است قبل از غسل نیز همانند وضو با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم نیت بکنیم. یعنی غسل را برای اطاعت از دستور خداوند و نیز به جهت تقرب به درگاه وی انجام می‌دهیم.

تیمم

اگر آب کافی برای وضو و یا برای غسل نبوده و شخص نیز حداقل 2 کیلومتر از محل آب فاصله داشته باشد و یا به علت مرضی قادر به استفاده از آب نباشد و یا به علت‌های دیگر ... به جای وضو یا غسل باید تیمم نمود.

تیمم عبارت است از زدن کف دستها بر خاک پاک و کشیدن آنها ابتداء به صورت و سپس به دست راست و چپ.

طریقه تیمم

- 1- نیت. قبل از هر چیز به قصد اطاعت از فرمان خداوند نیت می‌کنیم.
- 2- زدن کف دستها بر زمین جهت مسح صورت. دو کف دست را بر خاک پاک یعنی جایی که هیچ گونه نجاستی در آن جا نبوده است می‌زنیم. سپس آنها را بر تمام صورت می‌کشیم طوری که هیچ جایی از صورت مسح نشده باقی نماند.
- 3- زدن کف دستها بر زمین جهت مسح دو دست. دوباره دستها را بر زمین زده، ابتداء با دست چپ دست راست را تا

آرنج مسح می‌کنیم. البته خود آرنج نیز باید مسح شود. سپس با دست راست دست چپ را نیز مسح می‌کنیم. اما برای مسح دست چپ لازم نیست که دوباره دست‌ها را بر زمین زد.

باید توجه داشت که هنگام زدن کف دست‌ها بر زمین اگر خاک و خاشاکی به دست‌ها بچسبد می‌توان برای یک بار به دست‌ها تکان ملایمی داده و آنها را دور نمود.

بقیه شرایط

از دیگر شرایطی که نمازگزار باید داشته باشد پاک بودن لباس و محل اقامه نماز است؛ زیرا نماز در حقیقت راز و نیاز کردن با خداوند بوده و موجب تقرب به درگاه الهی می‌شود لذا لازم است لباس و محل اقامه نمازگزار از هرگونه نجاست و کثافات تمیز باشد. همچنین لازم است نمازگزار عورت خود را - جاهایی که دیدن و نشان دادن آن حرام است - بپوشاند.

عورت مردان از ناف تا زیر زانو و عورت زنان همه بدن به جز صورت، دست‌ها تا مچ و پاها تا قوزک است. همچنین لازم است نمازگزار به موقع و سر وقت نماز خود را اداء نماید. بهترین وقت‌ها برای خواندن نماز اول وقت هر نماز است.

پیامبر ما حضرت محمد صلی الله علیه و سلم نیز بسیار سفارش نموده‌اند که نماز در اول وقت خوانده شود؛ زیرا خواندن نماز در اول وقت از ثواب بیشتری برخوردار است.

همچنین لازم است نمازگزار رو به قبله باشد. خانه کعبه که در شهر مکه و در کشور عربستان سعودی واقع است قبله همه مسلمانان جهان است. هر مسلمانی که قصد خواندن نماز را دارد حتماً باید رو به قبله (کعبه) باشد.

اذان و اقامه

اذان شعار توحیدی مسلمانان بوده و به همه اعلام می‌دارد که هنگام نماز فرا رسیده است. بنابراین شایسته است هر مسلمانی که قصد خواندن نمازهای پنجگانه را دارد اذان و اقامه بگوید. بهتر است اذان با صدایی خوش و آهنگی دلنشین و با آرامش و طمأنینه ی کامل گفته شود.

کیفیت اذان

«اللَّهُ أَكْبَرُ» (4 بار) یعنی: خدا بزرگ است.

«أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» (2 بار) یعنی: گواهی می‌دهم هیچ معبودی به غیر از خداوند نیست.

«أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ» (2 بار) یعنی: گواهی می‌دهم محمد پیام‌آور خداوند است.

«حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ» (2 بار) یعنی: بشتاب بسوی نماز.

«حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ» (2 بار) یعنی: بشتاب بسوی رستگاری.

«اللَّهُ أَكْبَرُ» (2 بار) یعنی: خدا بزرگ است.

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» (1 بار) یعنی: هیچ معبودی به غیر از خداوند نیست.

البته در نمازهای صبح لازم است پس از «حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ» این جمله نیز دو بار گفته شود: «الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ»
یعنی: نماز بهتر از خواب است.

کیفیت اقامه

کیفیت اقامه همانند اذان بوده و قبل از شروع به نمازهای فرض گفته می‌شود. لیکن به آرامی اذان نیست بلکه کمی تندتر از اذان گفته شده و پس از «حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ» نیز دو بار «قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ» گفته می‌شود. باید توجه داشت که در هیچ یک از اقامه‌ی نمازهای پنج‌گانه «الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ» گفته نمی‌شود. ترتیب نمازهای پنج‌گانه

پس از انجام همه این مقدمات باید شروع به خواندن نماز کنیم. اما قبل از شروع باید ترتیب نمازها، تعداد رکعات و نیز تعداد رکعات سنت و فرض آنها را بدانیم.

نماز صبح

نماز صبح جمعاً چهار رکعت است. دو رکعت سنت و دو رکعت فرض. ابتداء دو رکعت سنت و سپس دو رکعت فرض را می‌خوانیم.

نماز ظهر

نماز ظهر جمعاً ده رکعت است. چهار رکعت سنت، چهار رکعت فرض و دو رکعت سنت. ابتداء چهار رکعت سنت و بعد چهار رکعت فرض و سپس دو رکعت سنت را می‌خوانیم.

نماز عصر

نماز عصر چهار رکعت فرض است.

نماز مغرب

نماز مغرب جمعاً پنج رکعت است. سه رکعت فرض و دو رکعت سنت. ابتداء سه رکعت فرض و سپس دو رکعت سنت را می‌خوانیم.

نماز عشاء

نماز عشاء جمعاً شش رکعت است. چهار رکعت فرض و دو رکعت سنت. ابتداء چهار رکعت فرض و سپس دو رکعت سنت را می خوانیم.

نماز وتر

نماز وتر سه رکعت واجب است که پس از نماز عشاء خوانده می شود. وتر نماز جداگانه ای از نماز عشاء است و در حقیقت ما روزانه شش گونه نماز می خوانیم. اما چون سبب و جوب نمازهای روزانه اوقات آنها هستند و نمازهای عشاء و وتر نیز هم زمان می باشند. البته نماز وتر بعد از نماز عشاء خوانده می شود. از این رو عشاء و وتر را یکی به حساب آورده و اصطلاحاً نمازهای پنج گانه اطلاق می گردد.

ما در هر شبانه روز جمعاً «32» رکعت نماز می خوانیم که «17» رکعت آن فرض، «12» رکعت آن سنت و «3» رکعت آن واجب است.

نمازهای سنت را به هیچ وجه نباید با جماعت خواند و حتماً باید به تنهایی خوانده شود. اما نمازهای فرض در صورت کثرت افراد، سنت است که با جماعت خوانده شود؛ زیرا پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم تأکید بسیاری در این خصوص نموده و فرموده اند: «ثواب نمازی که با جماعت خوانده شده، از ثواب نمازی که به تنهایی خوانده شده است» (27) برابر بیشتر می باشد.

و نیز در حدیث دیگری می فرمایند: «جماعت سنت مؤکده است، فقط شخص منافق از این سنت روگردان است». لذا نمازهای فرض را تا جایی که می توانیم باید سعی کنیم با جماعت بخوانیم. اما در صورت تنها بودن می توان آن را نیز به تنهایی اداء نمود.

اما نماز وتر، به غیر از ماه مبارک رمضان که با جماعت خوانده می شود در بقیه ایام سال باید به تنهایی اداء گردد.

طریقه خواندن نماز

1- نیت. قبل از هر چیز این گونه نیت می کنیم:

نیت کردم خواندن (2-3-4) رکعت (فرض- واجب- سنت) نماز (صبح- ظهر- عصر- مغرب- عشاء- وتر) را تنها برای خداوند.

2- تکبیره الاحرام یا تکبیر تحریمه. پس از گفتن نیت، آقایان دوستان خود را تا نرمه ی گوش و خانمها نیز تا سینه بالا برده و در همان حال باید بگویند: «الله اکبر».

باید توجه داشت که هنگام بالا بردن دست‌ها کف آنها رو به قبله باشد.

3- گذاشتن دست راست بر روی دست چپ. پس از گفتن الله اکبر، دست راست را بر روی دست چپ، مردها زیر ناف و خانم‌ها روی سینه باید بگذارند.

طرز قرار دادن دست‌ها این‌گونه است که مردها باید دو انگشت شصت و انگشت کوچک را به میچ دست چپ حلقه کرده و بقیه انگشتان را نیز روی دست چپ، صاف قرار دهند. اما خانم‌ها همه ی انگشتان دو دست را به هم چسبانیده و دست راست را بر روی دست چپ باید بگذارند.

4- ثناء. سپس این‌گونه ثناء می‌خوانیم: «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ».

5- سوره فاتحه. پس از آن، سوره فاتحه را می‌خوانیم. اما قبلاً باید اعوذ بالله و بسم الله را نیز بگوییم: «أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ، إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ، اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ، صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ، غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ، وَلَا الضَّالِّينَ، آمين».

6- سوره. پس از خواندن فاتحه، سوره دیگری را نیز باید بخوانیم. در اینجا برای مثال سوره اخلاص را ذکر می‌کنیم. باید توجه داشت که قبل از سوره به هیچ وجه نباید اعوذ بالله و بسم الله را گفت: «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، اللَّهُ الصَّمَدُ، لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ».

7- رکوع. پس از خواندن سوره، با گفتن الله اکبر، رکوع کرده و نیم‌تنه بالا را خم می‌کنیم طوری که سر و گردن با سرین برابر گردد. البته برای خانم‌ها این‌چنین رکوع کردن لازم نبوده و کافی است که اندکی خم شوند. در همان حال، سه بار آرام و شمرده می‌گوییم: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ».

8- بلند شدن از رکوع. سپس با گفتن «سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ»، از رکوع بلند شده و کاملاً صاف می‌ایستیم و در همان حالت ایستاده می‌گوییم: «رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ».

باید توجه داشت که این، در صورت خواندن نماز به تنهایی است. اما در صورت خواندن نماز با جماعت، نمازگزار فقط باید «رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ» را بگوید.

9- سجده. سپس با گفتن «الله اکبر» به سجده می‌رویم.

طریقه سجده کردن این‌گونه است: ابتداء زانوان خود را بر زمین نهاده و بعد در حالی که انگشتان هر دو دست را به هم چسبانیده‌ایم، دو کف دست را طوری بر زمین می‌گذاریم که بتوان صورت را میان آنها قرار داد. سپس بینی و بعد

پیشانی را میان دو دست بر زمین می‌گذاریم.

به هنگام سجده باید دقت کرد که مردها بازوهای خود را از پهلو، و شکم را نیز از ران‌ها دور نگه داشته و خانم‌ها نیز عکس این را انجام دهند. وقتی که به همین ترتیب سجده کردیم سه بار آرام و شمرده می‌گوییم: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى».

سپس با گفتن «الله اکبر»، از سجده برخاسته و اندکی می‌نشینیم. و بعد دوباره به سجده رفته و سه بار می‌گوییم: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى».

10- قیام. پس از اتمام تسبیحات سجده، با گفتن «الله اکبر» بلند شده و می‌ایستیم.

طرز برخاستن از سجده بر عکس همان طریقی است که به سجده رفته بودیم. بدین گونه که ابتداء پیشانی و بعد بینی و پس از آن دو دست و سپس زانوان را از زمین بلند می‌کنیم. بدین ترتیب رکعت اول تمام می‌شود.

11- رکعت دوم. حالا باید رکعت دوم را شروع کنیم. رکعت دوم نیز همانند رکعت اول است. اما با اندکی تفاوت.

در رکعت دوم نباید ثناء «سبحانک» را خوانده و اعوذ بالله را گفت. فقط با گفتن بسم الله الرحمن الرحيم سوره فاتحه و بعد سوره دیگری همانند سوره اخلاص را تلاوت کرده و سپس رکوع و سجود می‌کنیم.

مراحل انجام رکوع، سجده، طرز گفتن تسبیحات و طریقه برخاستن از آنها، همگی به همان ترتیب مذکور بوده و هیچ گونه تفاوتی با رکعت اول ندارد.

12- تشهد. پس از اتمام سجده ی رکعت دوم، می‌نشینیم و این گونه تشهد می‌خوانیم:

«الَّتِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».

13- صلوات. پس از اتمام تشهد، اگر نمازی که در حال خواندن آن هستیم دو رکعتی باشد، باید صلوات‌ها را نیز بخوانیم این گونه:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ».

14- دعا. سپس این دعا را نیز باید بخوانیم:

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدِي وَلِإِسْتَاذِي وَ لِجَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ، الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ، رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ وَاحْشُرْنَا مَعَ الْأَبْرَارِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ».

15- سلام. پس از اتمام دعا، به دو طرف سلام می‌دهیم. یعنی صورت را اول به طرف راست چرخانده و می‌گوییم: «السَّلَامُ عَلَیْكُمْ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ». و بعد به طرف چپ گردانده و بازمی‌گوییم: «السَّلَامُ عَلَیْكُمْ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ». بدین ترتیب خواندن نمازهای دو رکعتی تمام می‌شود.

16- رکعت سوم. اگر نمازی که ما در حال خواندن آن هستیم «3» رکعتی باشد، پس از اتمام تشهد رکعت دوم، بدون این که صلوات‌ها را بخوانیم باید بلند شده و بایستیم. در اینجا لازم است به یک نکته اشاره کنیم که ما فقط دو گونه نماز «3» رکعتی داریم:

1- نماز مغرب «فرض» 2- نماز وتر «واجب».

طریقه خواندن نماز «3» رکعتی فرض (مغرب) این‌گونه است که پس از برخاستن از رکعت دوم، ابتداء بسم الله الرحمن الرحیم گفته و بعد فقط سوره فاتحه را می‌خوانیم؛ زیرا نمازی که ما می‌خوانیم فرض بوده و در نمازهای فرض تنها در دو رکعت اول سوره خوانده می‌شود؛ لذا بدون این که سوره بخوانیم به همان طریق سابق، رکوع و بعد سجده می‌کنیم. سپس از سجده برخاسته و می‌نشینیم.

ابتداء تشهد و بعد صلوات، سپس دعا را به همان طریق مذکور به آرامی خوانده و بعد به دو طرف سلام می‌دهیم. بدین ترتیب خواندن نمازهای «3» رکعتی فرض تمام می‌شود.

اما خواندن نمازهای «3» رکعتی واجب (وتر) بدین‌گونه است که پس از برخاستن از رکعت دوم، ابتداء بسم الله الرحمن الرحیم گفته و بعد سوره فاتحه و سپس سوره دیگری را نیز می‌خوانیم؛ زیرا نمازی که ما می‌خوانیم واجب بوده و در نمازهای واجب و سنت لازم است در همه رکعات به غیر از فاتحه، سوره دیگری نیز خوانده شود. لذا در اینجا نیز به غیر از فاتحه، سوره دیگری نیز می‌خوانیم.

پس از اتمام سوره، با گفتن «الله اکبر»، مردها دست‌ها را تا نرمه ی گوش و خانم‌ها نیز تا مقابل سینه بالا برده و طبق روشی که قبلاً ذکر کردیم باید دست راست را بر روی دست چپ قرار دهیم. در همین حال باید دعاء قنوت را بخوانیم. این‌گونه:

«اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتَغْفِرُكَ وَ نَسْتَغْفِرُكَ وَ نُؤْمِنُ بِكَ وَ تَوَكَّلُ عَلَیْكَ وَ نُثْنِي عَلَیْكَ الْخَيْرَ، نَشْكُرُكَ وَ لَا نَكْفُرُكَ، وَ نَخْلَعُ وَ نَتْرُكُ مَنْ يَفْجُرُكَ. اللَّهُمَّ إِنَّا كَ نَعْبُدُ وَ لَكَ نُصَلِّي وَ نَسْجُدُ وَ إِلَیْكَ نَسْعِي وَ نَحْفِيدُ، نَرْجُو رَحْمَتَكَ وَ نَخْشَى عَذَابَكَ إِنَّ عَذَابَكَ بِالْكَفَّارِ مُلْحِقٌ.»

سپس با گفتن «الله اکبر»، به رکوع و بعد به سجده می‌رویم. پس از برخاستن از سجده به همان ترتیب مذکور،

تشهد، صلوات و دعا را با آرامش کامل خوانده و بعد به طرفین سلام می‌دهیم. بدین ترتیب خواندن نماز وتر تمام می‌شود.

17- رکعت چهارم. اگر نمازی که ما در حال خواندن آن هستیم «4» رکعتی باشد باید پس از اتمام سجده رکعت سوم، بلند شده و بایستیم.

ابتداء بسم الله الرحمن الرحيم گفته و بعد سوره فاتحه را بخوانیم. سپس طبق همان طریقی که ذکر کردیم، اگر نماز سنت باشد، باید بعد از فاتحه سوره دیگری را نیز بخوانیم. اما اگر نماز فرض باشد بدون این که سوره دیگری بخوانیم با گفتن «الله اکبر» به رکوع و بعد به سجده می‌رویم.

پس از اتمام سجده می‌نشینیم. ابتداء تشهد و بعد صلوات و سپس دعا را به ترتیب و به آرامی می‌خوانیم. و در انتها به دو طرف سلام می‌دهیم. بدین ترتیب خواندن نمازهای «4» رکعتی تمام می‌شود.

دعای پس از نماز

پس از اتمام نمازهای فرض، بهتر است این دعا را بخوانیم:

«اَسْتَغْفِرُ اللهَ، اَسْتَغْفِرُ اللهَ، اَسْتَغْفِرُ اللهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا اِلهَ اِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَ اَتُوبُ اِلَيْهِ. اَللّهُمَّ اَنْتَ السَّلَامُ وَ مِنْكَ السَّلَامُ، فَحِينًا يَا رَبَّنَا بِالسَّلَامِ، وَ اَدْخِلْنَا دَارَكَ دَارَ السَّلَامِ، تَبَارَكَتَ رَبَّنَا وَ تَعَالَيْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْاِكْرَامِ، لَا اِلهَ اِلاَّ اللهُ وَ حُدَّهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَ يُمِيتُ، وَ هُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَ هُوَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ».

تسبیحات بعد از نماز

پس از خواندن نمازهای فرض و اتمام سنت‌های بعد از آن، شایسته است این تسبیحات را نیز بگوییم. بدین ترتیب:

1- سُبْحَانَ اللهِ، «33» بار

2- الْحَمْدُ لِلَّهِ، «33» بار

3- اللهُ أَكْبَرُ، «34» بار

4- لَا اِلهَ اِلاَّ اللهُ، «10» بار

5- مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ، «1» بار

6- اَللّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَيَّ اٰلِهِ وَ صَحْبِهِ وَسَلَّمَ، «10» بار

7- اَسْتَغْفِرُ اللهُ، «100» بار

8- يَا هَادِي، «20» بار

9- اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ وَسَلِّمْ، «10» بار

چگونه در نماز جماعت شرکت کنیم؟

ابتداء وارد صف می‌شویم و در جایی می‌ایستیم که تقریباً یک گام بین ما و صف جلو فاصله باشد. سپس نیت می‌کنیم و منتظر الله اکبر (تکبیره الاحرام) گفتن امام می‌شویم.

هنگامی که امام الله اکبر گفت ما نیز بلافاصله الله اکبر گفته و ثناء را به آرامی می‌خوانیم و بعد ساکت می‌ایستیم. خواندن فاتحه و سوره در نماز جماعت بر عهده امام است. لذا ما حتماً باید ساکت بوده و به قرائت امام گوش فرا دهیم. هنگامی که امام رکوع کرد ما نیز هم زمان با امام به آرامی «الله اکبر» گفته و باید به رکوع برویم. پس از اتمام تسبیحات رکوع امام با صدای بلند می‌گوید: «سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ» ما نیز در همان حالت ایستاده بلافاصله می‌گوییم: «رَبَّنَا لَكَ الْحَمْد».

وقتی که امام با گفتن «الله اکبر» به سجده رفت ما نیز متعاقباً «الله اکبر» گفته و سجده می‌کنیم و تسبیحات سجده را به آرامی می‌گوییم.

در نماز جماعت لازم است نمازگزار در همه حالات از امام پیروی نموده و همه تکبیرات انتقالات را هم زمان با امام بگوید.

هنگام نشستن، ابتداء تشهد و بعد صلوات و سپس دعا را به ترتیب می‌خوانیم و در انتها نیز بلافاصله پس از سلام امام به طرفین سلام می‌دهیم.

کارهایی که نماز را باطل می‌کنند

نمازگزار، از آغاز تا پایان نماز باید از کارهایی که نماز را باطل می‌کند پرهیزد. کارهایی از قبیل:

خوردن - آشامیدن - از قبله رو گرداندن - صحبت کردن - قهقهه خندیدن - با صدا گریه کردن - آه و ناله کردن - به محل

ناپاک سجده کردن - به اطراف نگاه کردن - بازی کردن - استفراغ کردن - خوابیدن - ترک یکی از فرائض نماز -

بیهوشی - جنون - سلام کردن - جواب سلام را دادن - عمل کثیر. یعنی کارهایی که به وسیله ی دو دست انجام

می‌شوند.